

Dannebrogsviden Splitflag med særligt mærke

Af Søren Cruys-Bagger fra Nationalt videncenter om Dannebrog.
Flagkonsulent i Danmarks-Samfundet. Udarbejdet september 2015.

Dannebrogssflaget findes i to forskellige udformninger. Det firkantede stutflag og splitflaget. Dannebrogsviden handler om de danske splitflag med særlige mærker.

Hvad er et splitflag?

Et splitflag er et Dannebrogssflag uden tunge hvor yderenderne er formet som to trekantede splitter. Den røde farve på splitflaget er enten dannebrogssrød eller orlogssrød (kraprød). Splitflaget er det officielle danske myndighedsflag. Det kan være forsynet med et særligt mærke enten i et kvadratisk hvidt felt i midten (kaldet spunsen) eller i flagets to stangfelter. Der findes to specielle udgaver af splitflaget. Splitflag med særligt mærke og splitflag uden.

Hvem må benytte splitflaget?

Det er Justitsministeriet der på vegne af Statsministeriet varetager ansvarsområdet om Dannebrog og flagning. Justitsministeriet skriver vedrørende anvendelse af og flagning med Dannebrog som splitflag at splitflaget benyttes af statens civile og militære myndigheder og institutioner. Flaget skal blandt andet vaje på de officielle flagdage.

Splitflaget var tidligere forbeholdt orlogssflåden og Kongehuset, men i dag kendetegner splitflaget – med eller uden særlige mærker – statens civile og militære myndigheder og institutioner.

Tilladelse til private til flagning med splitflag meddeles ved kongelig resolution efter indstilling fra Justitsministeriet. Der ses i tiden efter 1964, hvor sager vedrørende flag, flagning og flagføring blev overført fra Statsministeriet til Justitsministeriets sagsområde, ikke at være meddelt tilladelse til private personer til flagning med splitflag.

Det betyder at private organisationer og foreninger ikke uden tilladelse må flage med Dannebrog som splitflag.

Flagning med splitflag

Splitflaget anvendes ved særlige lejligheder til flagning fra samtlige statslige myndigheders bygninger med videre. I tilknytning hertil har Justitsministeriet fastsat en række officielle flagdage, på hvilke, der er flagningspligt til at flage med splitflag fra samtlige statsbygninger og statens skibe. Private er ikke forpligtet til at flage på de officielle flagdage.

Ordnningen med at flage med splitflag er bekendtgjort gennem en del kongelige resolutioner, en række administrative enkeltafgørelser, historiske traditioner i statsforvaltningen og sædvane på området.

Uden for de officielle flagdage er flagning med splitflag kun forbeholdt Kongehuset og forsvaret.

Hvad er et splitflag med særligt mærke?

Splitflag med særligt mærke eller med bogstaver er primært blevet anvendt som en synlig og selvstændig markering af en særlig type skibe for at angive det pågældende skibs statslige institution med den myndighed som skibets kaptajn var udstyret med blandt andet gennem det synlige splitflag. Eksempelvis var postflaget en synliggørelse af et af postvæsenets skibe. Toldflaget en synliggørelse af det danske toldvæsen. DSB flaget var synligt på alle DSB's færger i funktion. Senere gik disse splitflag med særligt mærke 'på land' og blev også anvendt på postvæsenets, toldvæsenets og De danske Statsbaners bygninger over hele landet som en form for statsinstitutionel etatsflag.

Der findes ikke nogen bestemmelser om splitflag med særligt mærke som nationsflag på skibe. I en bekendtgørelse fra 25. oktober 1793 blev der indført et særligt splitflag med posthorn til postvæsenet og i 1780'erne fik toldvæsenet deres eget flag.

Enkelte virksomheder, private foreninger og institutioner har stadig tilladelse til at anvende splitflag med særligt mærke eller bogstaver. Eksempelvis lystsejlerne Yachtflag hvor der i det øverste stangfelt er placeret bogstaverne Y.F. i guld. Kongelig Dansk Yachtklub har Yachtflaget og tre stjerner i guld diagonalt øverste i det røde stangfelt.

De seks kongelige flag er også splitflag med særlige mærker. De kongelige mærker er placeret i midterfeltet af det hvide kors.

I Søværnet anvendes der specielle flag med stjerner eksempelvis for admiralsklassen. Splitflaget hejses som kommandotegn på orlogsskibe som en synliggørelse af hvor den pågældende admiral opholder sig.

Eksempler på splitflag med særligt mærke

De kongelige flag

De kongelige flag er Dannebrog som splitflag med særlige mærker indsat hvor korsarmene mødes i en hvid kvadrat i midten (spunsen). Den hvide farve i de kongelige flag er i midten gjort mere optrukket og markant, for at skabe et synligt kvadrat. Det felt kalder man for spunsen. De kongelige flag anvendes til at markere tilstedeværelsen af et medlem af den kongelige familie. De kongelige flag anvendes også på bilerne ved officielle lejligheder. Der findes følgende kongelige flag: Kongeflaget, Tronfølgerflaget, Prinsgemalens flag, Rigsforstanderflaget, Kongehusflaget og Hofetaternes flag. Kongeflaget er det flag som føres af den regerende monark. Det danske kongeflag med det kongelige våben kendes allerede fra 1731.

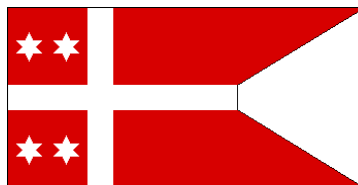
Læs videncenterets grundige gennemgang *Dannebrogsviden om de kongelige flag* på Danmarks-Samfundets hjemmeside.

Kommandotegn

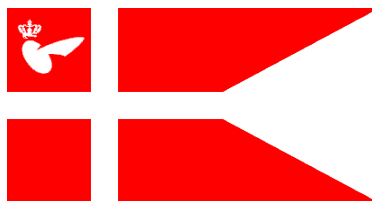
Kommandotegn anvendes til at markere tilstedeværelse i et køretøj eller ophold på et skib for en chef for en kommandomyndighed/enhed eller et medlem af Kongehuset.

Kommandotegn omfatter kommandostandere, samt splitflag og standere, anvendt som kommandotegn.

DSB-flaget

Ved kongelig resolution af 27. april 1887 blev der fastsat et splitflag for det skibsmateriel, der sorterer under statsbanernes bestyrelse, med et særmærke i øverste indre røde felt bestående af en krone og derunder bogstaverne DSB. Hendes Majestæt Dronningen har den 17. maj 1999 godkendt et nyt flag for DSB i form af Dannebrog som splitflag med et særmærke i øverste indre røde felt, som viser en krone i hvidt over et hvidt vinget hjul, der er vendt således, at det på begge sider af flagdugen opfattes som værende i bevægelse mod stangen.

Toldflaget

Et toldflag blev indført i 1743, et splitflag med to korslagte nøgler i en spuns. I 1780 ændredes nøglerne til indskriften „Kongelig Told-Flag” i en krans. Det kan man læse i "Bekendtgørelse om godkendelse af et nyt toldflag". Hendes Majestæt Dronningen har den 17. april 1987 godkendt, at der flages med et nyt toldflag i form af Dannebrog som splitflag med et hvidt mærke i det øverste indre røde felt visende en Neptun-fork krydsslågt med en merkurstav omslynget af en laurbladkrans, hvorover den fembøjlede kongelige krone er anbragt.

Post Danmark og DSB var tidligere statsinstitutioner. De er nu omdannet til selvstændige virksomheder, men benytter stadig versionerede udgaver af deres oprindelige splitflag hvor virksomhedens logo er placeret i øverste røde stangfelt.

Østasiatisk Kompagni

Splitflaget bærer et mærke i øverste stangfelt. Inde i mærket er motivet fra Østasiatisk Kompagni kontorflag. I splitflagets hvide kors er placeret guldbogstaverne D.Ø.K. for Det Østasiatiske Kompagni. Østasiatisk Kompagni har siden 1898 haft lov til at anvende dette splitflag med særligt mærke. I 1922 blev tilladelsen udvidet til også at gælde flagning med splitflaget fra kompagniets bygninger.

Postflaget

Et postflag er i dag et splitflag af Dannebrog forsynet med den fembøjlede kongekrone og et posthorn i det øverste inderste stangfelt på flaget hvor posthornet peger ind mod stangfeltet.

I 1793 indførtes postflaget, i form af et splitflag med et postsignalhorn i øverste stangfelt. Det blev brugt af postskibene der sejlede over Storebælt for at handelsskibene skulle give plads for dem. Posten skulle hurtigt og sikkert frem til modtageren.

Siden 1898 skulle alle danske postbefordrende skibe føre postflag, når de fungerede som postbåde. Drejede det sig om mindre danske fartøjer og både, som var hyret i postens tjeneste, skulle de på tilsvarende måde flage med splitflag med særligt mærke, men kun når skibet sejlede med post.

Der er krav om synliggørelse. I postlovens §19 står det præciseret at den befordringspligtige postvirksomhed skal anvende det kronede posthorn som kendetegn for befordringspligten. Det kronede posthorn må alene anvendes i sammenhæng med den befordringspligtige postvirksomheds postbefordring og dertil knyttet virksomhed. Den befordringspligtige postvirksomheds anvendelse af kongens eller den regerende dronnings monogram kræver tilladelse fra regenten.

I sølovens §9 står der at ... endvidere kan der ved kongelig resolution fastsættes nærmere bestemmelser, hvorefter skibe, der går i postfart for staten, kan føre et særligt postflag.

Af hensyn til postvæsenets pligt til at transportere post til og fra alle steder i landet er der derfor ubetinget flagningspligt med splitflag på postbefordrende postbåde. Denne flagningspligt betyder, at postbåde har en særlig status i henhold til søloven.

Det er derfor at nogle færger i danske farvande sejler med splitflag i form af det særlige danske postflag.

